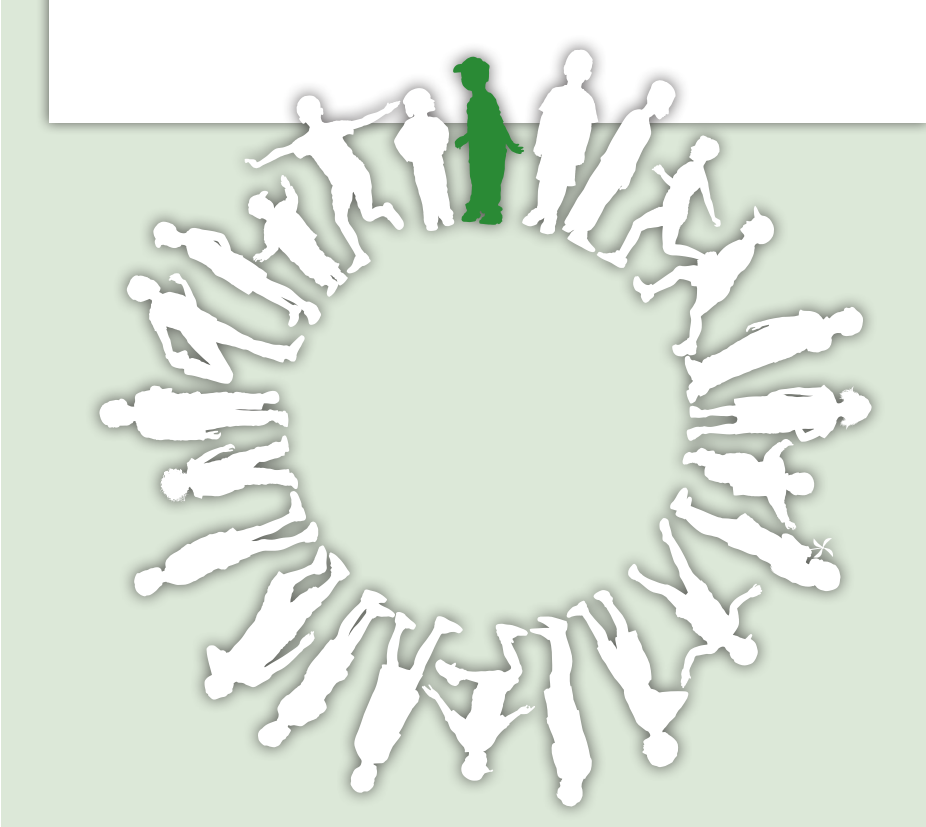

שלום רב,

בתנו השלישית, מיכל, היא בעלת תסמונת דאון. מיכל היא בת שנתיים. בחצי שנה הראשונה לחייה לא יצאה מיכל לשום מסגרת (הארכתי את חופשת הלידה), לאחר מכן שלחתי אותה למטפלת הקבועה של ילדינו, אישה חמה ואוהבת המתגוררת בסמוך אלינו, ועכשיו אנו חשים כמי שעומדים בפני נקודת ציון בחייה-חיינו. עלינו לקבל החלטה לאן לשלוח את מיכל - האם לגן שילוב או לכיתה חינוך מיוחד? אנו נחשפים לדעות שונות, לכאן ולכאן, ולמעשה די מבולבלים ואפילו אובדי עצות. האם אחד מאנשי המקצוע בתחום יוכל לעזור לי?

נחמה

שלום לך נחמה,

שמי שושי קופמן ואני מנהלת יחידת הגיל הרך ב"שיח סוד".

ברשותך, אפתח במשל על פי דברי של הרה"ג אפרים וקסמן שליט"א, ראש ישיבת "מאור יצחק" שבמונסי.

שְׁלִיטָה של מדינה גדולה ומפורסמת, עמד לצאת למסע ארוך לזמן רב. קודם שנסע קרא לבניו לאסיפה.

"נסיכים יקרים", אמר להם המלך, "עומד אני לנסוע מכאן הרחק לזמן רב, אך אל דאגה, חשבתי עליכם רבות, גם כשלא אהיה כאן עדיין תהיו תחת חסותי. השארתי את אוצרות המלוכה מלאים בכסף, בזהב ובכל טוב. לכל ילד אתן מפתח, כדי שיוכל להיכנס כל אימת שירצה ולקחת כל צרכו. הוריתי לשומרים, שמי שבידו מפתח יכנס וייקח

נאלץ הנסיך האומלל לשוטט ברחובות, לנבור באשפתות, ולחפש מקום להניח עליו את עצמותיו היגעות. גוש הנער בכמה נערי רחוב משוטטים, שרחמו עליו, וקבלו אותו תחת חסותם.

יום רדף יום, חודש חָבֵר למשנהו, ושנה הצטרפה לרעותה.

בן המלך נטמע בין אותם אנשים גסים ופשוטים, שפתחו לו את דלתם, הוא סיגל לעצמו סגנון לבוש ודיבור כשלהם, נעלמו גינוני המלכות, ולא ניתן היה לזהות בו את אותו נסיך מורם מעם.

חלפו שנים רבות, וביום מן הימים לבשה העיר חג. היום שב המלך מן המסע הארוך. מרכבת המלך, רתומה לסוסים אציליים, חולפת ברחוב, ההמון מריע, מושיט ידיים לשלום. בשער הכניסה אל הארמון מחכים לו בניו, מצוחצחים ולבושים במיטב מחלצותיהם, מצפים לפגוש סוף סוף את אבא.

ומן הצד עומד לו אחד שקט ומבויש, הוא אינו בין החוגגים, בגדיו בלויים ופשוטים, שפתו זולה והילוכו גס, אך הוא נראה למלך כל-כך מוכר. צדודיתו, עיניו, המבט שלו, המלך תוהה ומשתומם, אינו מאמין: האמנם זה ההלך - הוא בן המלך?

"אבא", פונה הוא לפתע אל המלך, "לא השארתי לי מפתח! השומרים לא האמינו לי, והאחים סרבו לעזור לי". והמלך מופתע וכאוב, מביט לסירוגין בבניו המטופחים ומדושני העונג, ובנסיך העזוב. "בְּנִי, והלא אחיכם הוא, בן המלך! אכן מפתח לא נתתי לו, מסיבה השמורה עימי, אך בטוח הייתי שתחוסו עליו, ולא תשליכוהו כך אל הרחוב..." והמלך עומד כעוס ומאוכזב, הנסיך - עלוב ומיוסר, והאחים - בושים ונכלמים.

"אל תדאג בני", פונה המלך אל הנסיך, "יורש אתה בדיוק כמו אחיך, ואף יותר מכך, כדאי היה לך לעבור את כל התלאות, כי אוצר יקר שמור עימי רק לך..."

הקב"ה מלך מלכי המלכים, נסע למסע ארוך לזמן רב. גלתה שכינה, ואנו בניו נותרנו רחוקים מאבא. זה אלפיים שנה שאנו בני המלך לבד, אך נשאר בידינו אוצר מלוכה מלא בכל טוב: שבת, חגים ומועדים, תורה ומצוות היקרים מזהב ומפז - שְׁכִיזֹת חמדה, המאפשרים לנו לחיות כבני מלכים.

ונתן לנו המלך מפתחות, לכל נשמה מפתח מיוחד, גוף בריא - רגליים לרוץ, ידיים לפעול, פה לדבר, ראש להבין. עלינו רק לפתוח את השער, להיכנס וליטול כיד המלך.

אך מסיבות הידועות רק לו, וישנן כאלה, להם לא נתן המלך מפתח, אלא נשמות טהורות בתוך גוף פגום.

אך אבא מצפה מאיתנו בניו - אֶחְיָהֶם, לסייע להם, לפתוח להם את השער לאוצר המלוכה.

שאם לא כן, יאלצו לפנות אל הרחוב, לנבור באשפתות, ולהתפלשל בבוץ ובעפר, יאלצו לשנות את חזותם ולאבד את האצילות והטוהר. יום יבוא ויתקע שופר גדול בעיר, המלך ישוב מן הנסיעה הארוכה. בידינו הדבר, האם כשישוב אבא - יראה הלך העומד בצד מבויש ועזוב, או נסיך מטופח?

התפקיד שלנו, הן של ההורים והן של אנשי המקצוע הוא לתת בידיהם של הילדים המיוחדים והיקרים את המפתחות. לכן הוקמו מסגרות החינוך המיוחד.

הגיל המשמעותי

בדך כלל אני פוגשת את ההורים כאשר ילדם מתקרב לגיל שנה, לקראת המעון. לפעמים קודם לכן, משום שאנחנו מוכרים כיחידה להתפתחות הילד שבה נערכים אבחונים לגיל הרך.

אנו נמצאים בצומת רגיש, נקודת המפגש הראשונה של ההורים עם מסגרת, ואני רואה בכך תפקיד חשוב מאוד. הורים צריכים להאמין שהמסגרת מתאימה לילד שלהם, עליהם להתחבר אליה. חשוב לי מאוד להסביר להורים שיש לנו, בשיח סוד, מטרה משותפת לזו שיש להם. ההתייחסות שלנו היא מקצועית ואובייקטיבית, ואם הילד לא מתאים למסגרת החינוך המיוחד והוא יכול ללמוד במסגרת רגילה - אנחנו נהיה הראשונים לשמוח על כך ולשתף את ההורים שלו בדעתנו. מה שעומד לנגד עינינו זה טובת הילד בלבד.

תפקידנו הוא לכוון את ההורים מבחינה מקצועית. בדרך כלל, אם יש איחור התפתחותי בתחום אחד, נמליץ על גן רגיל עם תמיכה במסגרת היחידה להתפתחות הילד בשעות אחר הצהריים, וכמובן - צריך להיות עם יד על הדופק ולעקוב אחר ההתפתחויות.

כאשר האיחור הוא יותר מאשר בתחום התפתחות אחד - נמליץ לרוב על מסגרת מעון שיקומי כדי שנוכל לצפות על הילד ולראות בדיוק במה מדובר.

חשוב לי שתדעו, הורים יקרים של מיכל, שבגיל הצעיר יש חלון הזדמנויות שהולך ונסגר ככל שהילד גדל. המוח הוא אלסטי, וככל שנקדים לעבוד עם הילדים בגיל צעיר יותר - כך נראה שינויים משמעותיים יותר, בעזרת השם.

השנה הגיע אלינו ילד שמתפקד ברמה של פיגור קל. יכולת ההבנה השפתית שלו גבוהה למדיי, ואולי לכן ההורים שלו שילבו אותו תמיד בגני שפה ולא במסגרת החינוך המיוחד. הילד השתלב בגני שפה, וככל שחלפו השנים הוא צבר איחור

גם מבחינת שפתית, גם קוגניטיבית וגם לימודית. מעבר לכך, כנראה על רקע של אי הצלחה בגן, הוא צבר גם תסכולים רגשיים ופיתח בעיות התנהגותיות קשות.

השנה הוא עלה לכיתה א' ושובץ בכיתה מקדמת במסגרת רגילה. אבל בשל בעיות התנהגות קשות, הנהלת בית הספר לא הסכימה לשלב אותו עוד. אחרי החגים ההורים פנו אלינו ובאישורה של ועדת השמה הילד עבר ללמוד ב'שיח סוד'. הוא הגיע למקום המתאים לו מבחינת הרמה הקוגניטיבית ומבחינות רבות נוספות - חברתית, תפקודית, תקשורתית, קצב למידה, אמצעי המחשה ועוד. הוא לומד בדיוק מה שלומדים בכל כיתה א' עם התאמה ליכולות שלו.

השבוע קיבלתי מייל מאימא שלו שמספרת עד כמה היא מרוצה מבית הספר ומהצוות ומשתפת בתמורות שחלו בבנה - הוא נרגע מבחינה התנהגותית, יש לו חברים, הוא מנהל סדר יום, הוא מתקשר עם המשפחה, עם שכנים וכו'. לדבריה, עד למעבר הוא נהג להשתולל, היה ילד דחוי, לא נתן היה לנהל איתו סדר יום. היום הוא חלק מקבוצה גם מבחינה חברתית וגם מבחינה לימודית.

החלטות מתוך שיתוף

יש לי ניסיון רב שנים בתחום, ומעולם לא נתקלתי בהורה שהתחרט על שהכניס את הילד שלו בזמן למסגרת חינוך מיוחד, אבל כן נתקלתי בהורה שלא הכניס בזמן והתחרט על כך.

חשוב לי שהורים יבינו כי ברגע שאנו מזהים ילד שלא מתאים לקבוצה - נעביר אותו קבוצה, או נמליץ להעבירו למסגרת רגילה עם תמיכה או לכל מסגרת אחרת שתתאים לו יותר. הגיע אלינו ילד שאובחן כבעל איחור התפתחותי. עם הזמן הבנו שלמעשה יש לו בעיות התנהגות ולא בדיוק איחור התפתחותי. לא הייתה סיבה לכך שילמד במסגרת מיוחדת. חודש אחרי החגים הוא עבר למסגרת רגילה עם תמיכה בתחום הרגשי והוא משתלב מצוין.

את כותבת במכתבך שאתם מתקשים להחליט בין המסגרות השונות. לא כתבת מהם השיקולים לכאן ולכאן, בכל מקרה, חשוב שההחלטה שתתקבל תהיה רק מתוך ראיית טובת הילד, ללא שיקולים אחרים כמו - מה יהיה עם השידוכים ומה יגידו עלינו.

בשיח סוד אנחנו מדברים על השתלבות ולא על שילוב. שילוב הוא מושג פסיבי. ילד נכנס לקבוצה, ומבלי שתהיה אינדיקציה לגבי היכולת שלו להגיע להישגים הוא יצטרך להשקיע

רגע לפני ההחלטה

מספר נקודות שלדעתי כדאי לחשוב עליהן קודם קבלת ההחלטה באיזו מסגרת לימודית ילמד הילד:

- המקום צריך להתאים מבחינה מיגורית ומנטאלית לאווירה של הבית שבו הילד גדל.
- חשוב להתרשם מהמקצועיות של הצוות החינוכי ולוודא שהוא מתעדכן כל הזמן, מתפתח ולומד. חשוב לברר אצל הורים אחרים מניסיונם כדי לוודא שאכן קימת התאמה בין הילד והמסגרת.
- בדקו אם המבנה נעים, נקי, מסודר, מאוור ומתאים לגיל ולצרכים.
- התרשמו מהאווירה במקום, מהיחס לילדים וגם מהיחס להורים - האם יהיה לכם עם מי לדבר? מי שילווה את התהליך, יקשיב וישמע ויעזור?
- ועוד מילה לנציגי המסגרת החינוכית - הורה מכיר את הילד יותר מכולם וידוע מה הוא צריך. הקשיבו להורים, הם יודעים על מה הם מדברים.

מאמץ רב כדי 'לרדוף' אחר הקבוצה, אולי יצמידו לו סיעת שלמעשה לא נותנת לו כלים ויכולת התמודדות, אלא נמצאת שם כדי לכבות שריפות ולאפשר לו לעבור את היום בשלום. זה הופך אותו לחריג, לדחוי, לחסר ביטחון. אסור שילד יהיה קישוט בקבוצה וחשוב לדעת שילד עם קשיים לא ילמד מהאוויר. צריך לתת לו אפשרות להתקדם, להשתלב באמת.

אנחנו מדברים על השתלבות אקטיבית בכל חלקי החיים, הן מבחינה לימודית והן מבחינה חברתית. הילד מקבל פה את הכלים להגיע ליכולת. ההשתלבות נעשית בהדרגה ובליווי אנשי מקצוע ולא בעזרת סיעת.

כשאנו משבצים ילדים בכיתות אצלנו, השאלה הנשאלת היא מה תהיה רמת ההשתתפות שלו. בתוך הקבוצה הוא מקבל התייחסות יחידנית וטיפולים בהתאם לצורך כדי לקדמו ולהביא לידי ביטוי את יכולותיו וכישוריו.

חשוב לי לציין שההחלטות המתקבלות ב'שיח סוד' נעשות בשיתוף עם ההורים. הורים שותפים לבניית תוכנית הלימודים של הילדים. אנו מאמינים שרק בכוחות משותפים וכמובן בסיועתא דשמיא נצליח להעניק לילדים את המיטב. אנו מפעילים קבוצות תמיכה להורים, שולחים דיווחים יומיומיים, מקיימים נופש לאימהות, עובדות סוציאליות משוחחות עם ההורים בהתאם לצורך, ויש מעקב מסודר ומקוטלג אחר בקשות של הורים.